

Talousvaliokunnalle

Talousvaliokunta pyysi 17.2. kokouksessaan Taloustieteen keskus Helsinki GSE:ltä (jatkossa Helsinki GSE tai GSE) täydentävän lausunnon, jonka sisältönä on selostus GSE:n Tilannehuoneen tilanteesta sekä selostus suunnitelmasta Tilannehuone-tyyppisen toiminnan jatkamisesta.

Lausunto

Tilannehuoneen lyhyt historia

Helsinki GSE:n Tilannehuone perustettiin VM:n pyynnöstä keväällä 2020 tukemaan koronatilanteeseen liittyvää julkisen sektorin valmistelua. Hyvin pian Tilannehuoneen perustamisen jälkeen ministeriöt viestittivät, että reaaliaikaisen datan hyödyntämistä halutaan jatkaa myös koronatilanteen akuutin vaiheen jälkeen. Alkuperäinen suunnitelma oli, että Tilannehuone toimisi elokuun 2020 loppuun.

Jo Tilannehuoneen syntyvaiheessa GSE ilmaisi ministeriöille ja yhteistyökumppaneille (VATT, TK), että yliopistollinen toimija ei ole luonteva ratkaisu tämän tyyppisen, julkisen sektorin päätöksentekoa suoraan tukevan, toiminnan vastuutaho.

Koronakriisin pitkittyessä Helsinki GSE jatkoi ministeriöiden pyynnöstä Tilannehuonetta elokuusta 2020 vuoden 2020 loppuun. Koronatilanteen edelleen pitkittyessä ja eduskunnan turvatessa väliaikaisen Tilannehuoneen juoksevien kulujen rahoituksen päätettiin Tilannehuoneen toimintaa jatkaa kesään 2021 ja vielä kerran ministeriöiden toiveesta vuoden 2021 loppuun.

Helsinki GSE laati VM:n toimeksiannosta keväällä 2021 selvityksen reaaliaikaisen datan hyödyntämisen jatkamisesta (liitteenä) Tilannehuoneen päättymisen jälkeen. Kyseisen selvityksen luovuttamisen jälkeen laadittiin tiiviissä yhteydessä VATT:in ja Tilastokeskuksen kanssa suunnitelma 3-vuotisesta datahuonepilotista. Datahuonepilotti olisi turvannut katkeamattoman siirtymän ja laajentanut nopealla aikataululla merkittävästi mahdollisuuksia reaaliaikaisen datan hyödyntämiseen useilla sektoreilla. Pilotti olisi antanut hyvän pohjan ja aikaa myös pysyvemmän rakenteen kehittämiseksi.

Eduskunnan myönnettyä rahoituksen Helsinki GSE ilmoitti yhteistyötahoille ja ministeriöille, että se irrottautuu Tilannehuoneen toimintavastuun kantamisesta viimeistään 31.12.2021, jos siihen mennessä ei ole selvää siirtosuunnitelmaa olemassa. Helsinki GSE:lle tuntemattomista syistä 3-vuotiselle datahuonepilotille ei kohdistettu suunniteltua resursointia, mikä johti Tilannehuoneen suunnitelman mukaiseen alasajoon ja reaaliaikaisen datan hyödyntämisen keskeyttämiseen vuoden 2021 lopussa.

Mahdollisuus tilanteen korjaamiseen

Taloustieteen keskus Helsinki GSE:n Tilannehuoneen lakkauttaminen on hallinnollisesti ja teknisesti tehty siten, että mikäli päätös datahuonepilotin käynnistämisestä tehdään nopeasti, voidaan Tilannehuoneelle rakennettua infrastruktuuria vielä hyödyntää. Tämä tarkoittaa sitä, että vuosina 2020 ja 2021 käytössä ollut palvelutaso voidaan palauttaa. Pilotin käynnistäminen johtaisi myös siihen, että valiokunnille, ministeriöille ja kunnille suunnattua palvelua reaaliaikaisen datan nopeista analyysistä voidaan laajentaa vastaamaan vuosina

2020 ja 2021 havaittua voimakasta kysyntää. Datahuonepilotti antaa myös hyvän pohjan pysyvämmän institutionaalisen rakenteen selvitystyölle.

Käytännössä 3-vuotisen datahuonepilotin käynnistäminen vaatisi 1,1 miljoonan euron vuosittaista rahoitusta. Tästä 500 000 euroa vuodessa ohjattaisiin OKM:n kautta Helsinki GSE:lle ja 600 000 euroa vuodessa VATT:ille Datahuoneeseen liittyvään toimintaan. Keskeistä olisi myös, että Tilastokeskuksen mahdollisuudet perusinfrastruktuurinsa ylläpitoon ja kehittämiseen olisi turvattava.

17.2.2022

Otto Toivanen
Taloustieteen professori
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

Akateeminen johtaja
Taloustieteen keskus Helsinki GSE

Vastuullinen tutkija ja johtaja
Helsinki GSE:n Tilannehuone